

СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ФУНДАМЕНТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КНР

Ірина Кіріяченко,

старший викладач,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

Харків, Україна

Анотація. У дослідженні розглядається роль сімейного виховання як основи дошкільної освіти в КНР. Аналізуються традиційні засади виховання, їхній вплив на формування особистості дитини та інтеграція сучасних освітніх підходів, зокрема методу Монтессорі. Дослідження підкреслює значення гармонійного поєднання традиційних та сучасних підходів у вихованні дошкільнят.

Ключові слова: *Монтессорі, теорія множинних інтелектів, лісовий дитячий садочок, гейміфікація*

Abstracts. *The study discusses the role of family education as the basis of preschool education in China. It analyses the traditional principles of education, their influence on the formation of a child's personality and the integration of modern educational approaches, in particular the Montessori method. The study emphasises the importance of a harmonious combination of traditional and modern approaches in the upbringing of preschool children*

Keywords: *Montessori, theory of multiple intelligences, forest kindergarten, gamification*

Сімейне виховання є важливим елементом формування особистості дитини, особливо на ранніх етапах розвитку. У Китаї сімейне виховання традиційно відіграє ключову роль у підготовці дітей до шкільного навчання та подальшого життя. Дошкільна освіта в КНР не лише базується на державних освітніх програмах, а й тісно інтегрована з принципами сімейного виховання.

Актуальність нашого дослідження полягає у необхідності реформування освітньої сфери України і спробі визначити найуспішніші методи та принципи дошкільного сімейного виховання у КНР з майбутньою можливістю імплементації в українські освітні і сімейні реалії.

Метою цього дослідження є аналіз ролі сімейного виховання як необхідного фундаменту дошкільної освіти в КНР та дослідження способів інтеграції традиційних принципів виховання з сучасними освітніми підходами.

Традиційне сімейне виховання в Китаї тисячоліттями відіграло найголовнішу роль при формуванні дитячого світогляду відносно освіти. В цілому можна виділити три основоположних принципи виховання дітей, які не зазнали змін з часів формування Китаю як держави більш ніж два тисячоліття тому, а саме: шанобливе ставлення до старших, дисципліна і самодисципліна, освіта як пріоритет.

Ще у доконфуціанський період розуміння сімейної ієрархії було однією з основ виховання дитини і саме це розуміння давало поштовх до шанобливості у повсякденному житті. У

китайських сім'ях вважається, що старші члени родини володіють життєвою мудрістю і повинні передавати свої знання молодшому поколінню. Саме батьки, дідуся та бабусі відіграють центральну роль у вихованні, навчаючи дітей традиційним цінностям, моральним нормам і правилам поведінки. Це можна назвати інтуїтивним, природним навчанням, де старше покоління ділиться необхідними знаннями для збереження життя своїх нащадків і забезпечення виживання роду у майбутньому. Ця ж ідея інтегрується і у вчення Конфуція, але він поглиблює цю ідею, бере за модель виховання сімейну ієрархію і аплікує її на всі сфери людського життя – ідея тандему учень-ученик у нього прослідковується тепер всюди і людина, особливо дитина, має завжди вважати за свого вчителя найстаршу людину в своєму оточенні і перебирати від неї максимум академічних і життєвих знань.

Другим важливим принципом виховання дитини в Китаї є навчання дисципліні та самодисципліні. У китайських сім'ях вважають, що самостійність і вміння розставляти пріоритети є необхідними навичками, яким необхідно навчати людину з самого дитинства. У китайському світогляді хаос та неорганізованість – це про знищення, про енергії, які руйнують життя та світ довкола, у той час як організація і порядок – це енергії створення і процвітання. Саме тому з раннього віку дітей навчають витримки, дотримання режиму дня, виконання обов'язків і поваги до правил. Це, на думку китайців, виховує у них здатність долати труднощі, працювати над собою і досягати високих результатів у навчанні та житті.

І останній принцип це пріоритет освіти над всім іншим. Китайські батьки вже з народження починають займатися як сімейною так і академічною освітою своїх дітей. Відтак, ще у стародавньому Китаї сімейне навчання вважалося необхідним ресурсом для здорового зростання дитини. Яскравим прикладом цього може слугувати ідея Конфуція про «навчання (дитини) відповідно до здібностей», де акцент робився в першу чергу на індивідуальні риси і особливості кожної дитини, їх спроможності і амбітність, а також на потенціал, який «ментор» міг розглядати у своєму учневі (Liu, 2023). Інший китайський

філософ 4 ст. до н.е. Мен-цзи стверджував, що основний акцент при навчанні дитини має бути в першу чергу на моральне виховання, що підкріплюється його нарисами про П'ять Чеснот “Ren, Yi, Li, Zhi, and Xin” (доброзичливість, праведність, пристойність, мудрість і надійність) (Zhang, 2022). Китайська дитина зростає в оточенні, яке зосереджено на її освіті – старше покоління пропонує їй навчання традиційним китайським чеснотам, а батьки, розуміючи виклики сучасного світу, часто інвестують значні ресурси у приватні заняття та позашкільну освіту, аби забезпечити своїм дітям конкурентні переваги у майбутньому.

Ці три основні принципи сімейного виховання створюють необхідний фундамент для безпосередньо академічної підготовки дошкільнят, готують їх до величезних викликів та навчального навантаження. Проте варто зазначити, що зміни у вихованні дитини торкнулися і сучасного Китаю. З появою «дитиноцентрованої» філософії навчання Монтесорі та теорії когнітивного розвитку Піаже багато китайських родин внесли корекції до освітнього процесу своєї дитини. І хоча та ж філософія навчання Марії Монтесорі дещо протиставлена вченням Конфуція чи традиційному китайському розумінню освіти, але у країні великих контрастів успішно використовують і те, й інше.

Якщо казати про метод Монтесорі, то маємо зазначити, що цей метод широко використовують по всьому світу, де Китай не є виключенням. Основний сенс цього методу заключається в автономії та незалежності дитини, коли їй надають шанс вільно досліджувати теми, які їй до вподоби. Він більше про розвиток моторики і спробу навчити дитину вирішувати проблеми взаємодією зі світом. Ця західноєвропейська філософія накладається на принцип дисципліни та самодисципліни у китайському світогляді, саме тому китайські батьки дуже успішно імплементують її у сімейному навчанні, оскільки активно використовують спеціальні навчальні матеріали та створюють вдома середовище, що сприяє самостійному розвитку дітей (Song, 2024).

Ідею розвитку індивідуальних талантів Конфуція підтримує інша сучасна теорія професора Гарвардського університету

Говарда Гарднера, а саме Теорія Множинних Інтелектів. Ця теорія так само як і конфуціанська думка допускає, що існує не один інтелект, а різні інтелекти, які пов'язані з різними талантами дитини. Саме тому фокус батьків має бути на тому, щоб максимально розвинути різні таланти своєї дитини і забезпечити освіту своїй дитині в абсолютно різних сферах: музиці, мистецтві, спорті, мовах, каліграфії тощо, сприяючи таким чином її всебічному розвитку (Хіе, 2024).

Іншим сучасним методом навчання дітей є «Лісовий дитячий садочок». Основна ідея полягає у контакті дитини з природою. Таке навчання дозволяє пробудити бажання дослідження, а також самосвідомість. Батьки, а пізніше і вчителі, використовують цей метод для заохочення дітей до дослідження світу довкола них через активні ігри та тактильне навчання. Цей метод знову співпадає з принципом дисципліни та самодисципліни у китайському світогляді, тому є популярним серед китайських батьків (Zhang, 2022).

Одним з найбільш популярних у сучасному Китаї методів сімейного навчання є гейміфікація навчально-виховного процесу, оскільки для дітей віком від 3 до 6 років навчання через ігри є найприроднішим способом отримати знання. Гейміфікація навчання передбачає створення інтерактивних завдань та середовищ для своєї дитини, самі ж батьки мають спостерігати за прогресом дитини і її успіхами і на основі цього створювати власні освітні стратегії, не забуваючи при цьому враховувати вподобання дитини відносно ігор. Цей метод навчання міг би здаватися занадто несерйозним у контексті традиційних поглядів китайців, проте через стрімке економічне зростання і технологічний розвиток Китаю, держава і власне батьки приймають невідворотність повного залучення технологій у життя людини і намагаються залучити дітей до використання технологій в якомога молодшому віці (Ren, 2024).

Ще однією моделлю виховання в Китаї може бути модель спільного сімейного навчання, яка є дещо незвичною і суперечливою до усталених традиційних методів. Відтак її особливість у тому, що дорослі у навчальному процесі сприймаються вже не як «учителя», а навпаки активно залучаються до процесу навчання у такій же ролі як і їх дитина –

ролі «учня». Цей більш сучасний погляд на зміну ролі сучасної дитини у процесі навчання дозволяють батькам, які обрали цю модель, побудувати більш довірливі і міцні емоційні зв'язки з власною дитиною, а також на своєму прикладі продемонструвати як дитина може бути вмотивованою і відкритою до навчання.

У процесі дослідження наявних моделей навчання у китайських родинах, нами було з'ясовано, що вони всі є тісно пов'язаними з основними традиційними принципами виховання у китайських родинах. Хоча деякі з них є дещо суперечливими по відношенню до усталених поглядів на ієрархію навчання, але подібні зміни у навчанні вітаються у сучасних китайських родинах, оскільки третій принцип – принцип пріоритетності освіти – дозволяє китайцям більш відкрито ставитися до новітніх моделей навчання і експериментувати з єдиною метою забезпечити дитину якнайбільшою і щонайширшою вибіркою знань, підготувати їх до реалій китайської школи і дати їм можливість розвинути всі наявні таланти. Однак необхідно зауважити, що реалізація сімейного навчання в родині передбачає не тільки використання певних сучасних чи традиційних моделей навчання дітей, але й постійну адаптації і коригування цих моделей до успіхів і талантів самої дитини на основі її психологічної та поведінкової реакції. Якщо обрані батьками моделі навчання не приносять очікуваних результатів, то реакція та результати аналізуються, причини реакції з'ясовують, а модель корегується чи повністю заміщується іншою.

Таким чином можемо зробити *висновок*, що у процесі сімейного навчання батьки повинні аналізувати і вчасно вносити корективи у свої стратегії навчання. Необхідно уважно спостерігати за поведінковими показниками своїх дітей, своєчасно виявляти проблеми, що виникають, і вирішувати їх за допомогою ефективної комунікації. Також, окрім імплементації основних традиційних принципів навчання, батьки повинні продовжувати знайомитися з новими освітніми концепціями та методами, щоб задовольнити потреби дитини на різних етапах розвитку, тому подекуди вони повинні переглядати і

переосмислювати свою виховну філософію, щоб закласти добрий фундамент для майбутнього розвитку своїх дітей.

Джерела:

1. Liu, X. (2023). On the cultivation of teacher ability through Confucius' concept of "teaching according to the students' abilities." *Journal of Henan University of Finance and Economics*, 6, 72-75.

2. Ren, X. (2024). Empirical research on the effectiveness of gamified learning in elementary school programming classes: Based on Minecraft platform gamified resources. *Educational Information Technology*, Z2, 112-115.

3. Song, M. (2024). Application of Montessori education method in the design of self-made teaching aids in kindergartens. *Toy World*, 5, 205-207.

4. Xie, J. (2024). Research on differentiated teaching in elementary school physical education classes based on the theory of multiple intelligences. *Primary School Students*, (Early Issue, 8), 7-9.

5. Zhang, N. (2022). The historical origin and development of "Ren, Yi, Li, Zhi, Xin". *Chinese Character Culture*, 16, 96-98. <https://doi.org/10.14014/j.cnki.cn11-2597/g2.2022.16.065>

6. Zhang, Y. (2022). Analysis of the German Forest Kindergarten education model and its localization. *Modern Primary and Secondary Education*, 6, 81-86. <https://doi.org/10.16165/j.cnki.22-1096/g4.2022.06.017>

Здоров'я та освіта XXI століття / Health and Education XXI

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЕКОЛОГІЇ
ТА ЗДОРОВ'Я

**НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ /
SCIENTIFIC AND INFORMATIONAL SUPPORT
OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS
IN CRISIS CONDITIONS**

*Матеріали
II науково-практичного семінару*

*20 березня 2025 року
м. Київ*

УДК 378:37.091.12

*Рекомендовано до друку Вченою радою
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 9 від 17 травня 2025 року)*

Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах: матеріали II науково-практичного семінару (20 березня 2025 року, м. Київ); відп. ред. і укл. Н. О. Терентьєва. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 252 с.

Відповідальний редактор і укладач:

Терентьєва Н. О., доктор педагогічних наук, професор [Національний університет біоресурсів і природокористування України]

Рецензенти:

Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук, професор [Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка]

Білик В. Г., доктор педагогічних наук, професор [Український державний університет імені Михайла Драгоманова]

ISBN 978-617-8598-13-6

Збірник репрезентує авторські матеріали, представлені в рамках проведення II науково-практичного семінару з міжнародною участю «Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах», які органічно розкривають різні аспекти окресленої проблематики.

Матеріали стануть у нагоді науковим, науково-педагогічним, педагогічним, медичним працівникам, фахівцям в галузі фізичної культури і спорту, здобувачам усіх рівнів вищої освіти, учителям-практикам і керівникам закладів освіти.

© Автори публікацій, 2025

© НУБіП України, 2025